

стати перешкодою на шляху міжнародної фінансової допомоги, створенню умов для ефективного соціально-економічного розвитку та подальшого існування України як незалежної держави.

Вихренко К. П.,

*Одеська національна морська академія,
здобувач*

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ РИБАЛОК

Ключовою складовою рибальської галузі, промислового рибальства (рибальського сектору) та рибогосподарського комплексу в цілому є процеси видобування морських біоресурсів у форматі спеціально організованого судноплавства. Загальною тенденцією такого судноплавства стає перенесення його здійснення з прибережних ділянок держав у відкрите море та у виключні економічні зони інших держав. Варіативність форм та видів морського рибальства, відсутність оптимальної моделі організації відповідних процесів, поєднання комерційного інтересу та потреб продовольчої безпеки ускладнює завдання правового регулювання у цій сфері, зокрема на міжнародному рівні. Специфіка морського рибальства зумовлює особливості реалізації національної юрисдикції держави прапору щодо рибальських суден, що має істотні практичні відмінності від юрисдикції на торговельні судна.

Глобалізація морського рибальства актуалізує потребу врахування норм міжнародного права для праці в рибальському секторі. Традиційно найбільший вплив міжнародного права існував у сфері регламентації промислового лову у певних басейнах, що впливало на організацію праці на суднах. Діяльність у рибальському секторі традиційно мала міжнародну складову, втілену спочатку у двосторонніх договорах про торгівлю і мореплавання а пізніше – у басейнових угодах щодо обмежень лову певних видів морських біоресурсів. Держави досі прагнуть врегулювати значну кількість питань перебування

рибалок на суднах без урахування міжнародних стандартів, шляхом схвалення для екіпажу (персоналу) рибальських суден актів санітарно-медичного спрямування, актів з питань дотримання техніки безпеки та інших техніко-правових норм.

Посилення міжнародного впливу на працю в рибальському секторі відбулося після схвалення Конвенції ООН з морського права 1982 р. та Угоди про здійснення положень Конвенції 1982 р., які стосуються збереження транскордонних рибних запасів і запасів далеко мігруючих риб і управління ними 1995 р. Ці акти запровадили права прибережних та інших держав щодо врегулювання процесів рибальства у виключних економічних зонах та передбачили потребу більш міцного зв'язку між державою прапора та рибальським судном, порівняно з попередньою морською практикою. Конвенція 1982 р. закріплює права України, як держави, що знаходиться в географічно несприятливому положенні, оскільки є прибережною державою, що омивається замкненими (напівзамкненими) морями, та є залежною від експлуатації живих ресурсів виключних економічних зон інших держав.

Для реалізації власних інтересів в умовах дії Конвенції 1982 р. та Угоди 1995 р. Україною укладено низку міжурядових двосторонніх угод з питань рибальства, зокрема, з Францією (1992 р.), Болгарією (1993 р.), Єгиптом (1994 р.), Грузією (1996 р.), Мавританією (2003 р.) та Марокко (2012 р.). Ці двосторонні акти містять норми з питань забезпечення рибальських суден сторін та статусу їх екіпажів; вони передбачають співпрацю у сфері підготовки кадрів у риболовній промисловості. Угода щодо забезпечення виконання заходів з міжнародного збереження та управління рибальськими суднами у відкритому морі 1993 р., що мала додатково посилити контроль держави прапора за діяльністю рибальських суден, не отримала масового прихвилення; її положення відображені у рекомендаційних актах ФАО, таких, як Кодекс [ведення] відповідального рибальства 1995 р.

Активну позицію з міжнародного правового забезпечення рибальства, зокрема, організації праці в рибальському секторі, обіймають ММО, МОП та

ФАО. Технічні конвенції, що регулювали працю у морському секторі, схвалені під егідою МОП, мали варіативне ставлення до праці рибалок. Значна частка технічних «морських» конвенцій МОП не поширювалася на рибалок (конвенції №№ 22, 73, 91, 92, 145, 146) або діяла у цій сфері з обмеженнями (конвенції № 55 та № 71). Частка технічних «морських» конвенцій МОП могла охоплювати рибальський сектор за умовчанням (конвенції №№ 7, 8, 53, 56, 74, 133) або застосовувалася у відповідних відносинах за попереднім рішенням конкретної держави, схвалених разом із організаціями роботодавців та робітників або за рішенням цих організацій (конвенції №№ 163, 165, 166, 185), або могла розповсюджуватися на рибальський сектор ad hoc (конвенції №№ 68, 69, 108, 134, 180, 185).

У 50-60 роках ХХ ст. під егідою МОП було підписано спеціальні технічні, «риболовні» конвенції №№ 112, 113, 114, 125, 126, більшість з яких, крім № 125, сьогодні переглянуто Конвенцією МОП про працю в рибальському секторі № 188 2007 р. Наведені акти встановили вимоги у сфері мінімального віку, медичного огляду, трудових договорів та свідоцтв, що підтверджують кваліфікацію рибалок. Україна, як правонаступниця Української РСР, сьогодні бере участь у Конвенції МОП про медичний огляд рибалок № 113 та у Конвенції МОП про приміщення для екіпажу на борту риболовних суден № 126.

На рекомендаційному рівні МОП приділяв увагу праці у рибальському секторі починаючи з спеціальної рекомендації № 7 1920 р. з питань мінімального робочого часу рибалок. МОП було схвалено спеціалізовані морські рекомендації, що могли охоплювати рибальський сектор за попереднім рішенням держави (рекомендація № 187) чи за умовчанням (рекомендації №№ 9, 27, 28, 48, 49, 75, 76, 77, 78, 105, 106, 107, 108, 140, 141, 142, 173, 174, 185). Важливою є спеціалізована рекомендація МОП № 126 щодо корегування аспектів професійної підготовки рибалок, схвалена у розвиток конвенції № 125. Окремі рекомендації МОП мали метою поширити на різні категорії працівників

морської сфери, зокрема, на рибалок, вимоги конвенцій МОП, що рибалок не охоплювали (рекомендації № 27 та № 49).

ММО та ФАО у 60-х років ХХ ст. почали разом з МОП вживати спільні заходи щодо регламентації безпеки експлуатації рибальських суден, кваліфікації та сертифікації членів їх екіпажів. Це призвело до затвердження спільних рекомендаційних актів, що містять насамперед технічні стандарти; їх прикладом є Кодекс безпеки рибальських суден та рибалок ММО та ФАО. Спроби утворення конвенційного механізму щодо безпеки рибальських суден призвели до підписання Торемоліноської конвенції з безпеки рибальських суден 1977 р., Торемоліноського протоколу 1993 р. та Кейптаунської угоди про здійснення положень цього Протоколу 2012 р., що послідовно не вступили в силу.

Причиною такої невдачі є вкрай широка різноманітність риболовних суден та варіативність акваторій їх промислу, що розмиває зміст відповідних конвенційних вимог. Більш вдалою стала спроба регламентації сертифікації персоналу рибальських суден у Міжнародній конвенції про стандарти підготовки, дипломування та несення вахти екіпажами рибальських суден (STCW-F) 1995 р. STCW-F зняла питання дотримання рибальськими суднами Конвенції ПДНВ 1974 р. та конвенції МОП № 125, вона передбачає механізми контролю її дотримання на риболовних суднах незалежно від їх прапору в портах держав-учасниць конвенції. Україна не приєдналася до Торемоліноського протоколу 1993 р. або Кейптаунської угоди 2012 р., але з 2002 р. є учасницею STCW-F, що вступила в силу у 2012 р.

Новий етап міжнародно-правового забезпечення праці рибалок є пов'язаним із розробленням та схваленням Конвенції МОП № 188 про працю в рибальському секторі. Підписання цього акту відбувалося за умов побоювань низки держав щодо перспектив встановлення жорстких стандартів праці рибалок; тому прийняття цієї конвенції в 2007 р. відбулося в умовах компромісу, за яким значну частину приписів угоди її учасникам дозволялося виключити – у застосуванні до усіх рибальських суден або до їх окремих

категорій. Процедури контролю за дотриманням Конвенції № 188 є пом'якшеними як порівняно із процедурами STCW-F, так і з механізмом КПМС-2006, що сьогодні забезпечує трудові права моряків. Але й у цих умовах приєднання держав до Конвенції № 188 є повільним, водночас низький рівень вимог до процедури її вступу в силу дозволяє очікувати цього факту протягом найближчих років.

Відображення міжнародних стандартів праці рибалок у праві ЄС є динамічним процесом, зумовленим повноваженнями ЄС у сферах правил конкуренції внутрішнього ринку, спільної політики в сфері рибальства та компетенцією ЄС щодо підтримки соціальної політики, освіти та професійного навчання. Забезпечення безпеки праці рибалок передбачено нормами чинної директиви ЄС 93/103/ЄС 1993 р. про мінімальні вимоги безпеки і захисту здоров'я під час робіт на борту рибальських суден, яка була схвалена раніше ніж STCW-F або Конвенція № 188. Директива ЄС 97/70/ЄС 1997 р. встановила для рибальських суден гармонізований режим безпеки згідно вимог Торемоліноського протоколу 1993 р. для запровадження відповідних стандартів на рівні ЄС в умовах невтішних перспектив вступу протоколу в силу (наступне схвалення Кейптаунської угоди 2012 р. не вплинуло на зміст директиви 97/70/ЄС або інших актів ЄС).

Такі регламенти ЄС, як № 104/2000, № 1260/1999 та № 2792/1999, визначають правила та умови надання структурної допомоги ЄС у рибальському секторі, спрямованій на модернізацію рибальських суден та обмеження зусиль щодо вилову. Вплив права ЄС на трудові відносини у рибальському секторі відбувається й шляхом застосування прецедентних рішень Європейської Комісії та Суду ЄС. Ці рішення мають метою насамперед усунення дискримінаційної допомоги держав національним риболовним підприємствам або рибалкам шляхом зниження податків або цін на сировину, надання грошової допомоги тощо (рішення 83/314/ЄЕС 1983 р., 86/592/ЄЕС 1986 р., 2006/269/ЄС 2006 р., 2005/239/ЄС 2004 р. та ін.). Ці акти не містять згадок на релевантні норми міжнародного права з питань праці рибалок;

імплементация таких норм відбувається в ЄС у форматі тристороннього європейського діалогу. У такому форматі Комітет з секторального соціального діалогу у сфері морського рибальства ЄС, Європейська федерація транспортних робітників (ETF); Робоча група FISH Комітету професійних агрокультурних організацій та Генерального комітету сільськогосподарської кооперації ЄС (COPA-COGECA) та Асоціація національних організацій риболовних підприємств ЄС (Euroresche, або Євроріба) 21 травня 2012 р. схвалили Угоду про перенесення умов Конвенції МОП № 188 у галузеві та колективні угоди в державах під юрисдикцією ЄС – без приєднання цих держав до самої конвенції.

Національне законодавство, галузеві та колективні угоди, правова практика держав ЄС з питань праці рибалок мають істотні відмінності, зокрема у сфері імплементации міжнародних стандартів. Основні відмінності полягають у ставленні до рибалок як до найманих працівників або як до замозайнятих осіб чи підприємців, у статусі об'єднань рибалок, пріоритету колективних або галузевих угод, у базових умовах контрактів рибалок тощо. Водночас можна стверджувати про врахування європейськими державами вимог STCW-F 1995 р. та окремих приписів Конвенції МОП № 188.

Законодавство України також застосовує до праці рибалок пострадянську модель правового регулювання, втілену в КТМ України 1995 р. та трудовому законодавстві. Профільний закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» 2011 р. окреслює владні повноваження, що зараз реалізуються МАПП та ДАРГ України, у сферах сертифікації персоналу риболовних суден, визначення їх безпечного укомплектування екіпажами, системи управління безпекою цих суден та системи управління охороною праці тощо. Під час реалізації цієї компетенції на рівні урядових та відомчих актів основна увага приділяється імплементации вимог STCW-F 1995 р., а також СОЛАС 1974 р. і МКУБ 1993 р. Ці процеси не є завершеними, водночас приєднання України до Кейптаунської угоди 2012 р. та до Конвенції МОП № 188 або використання їх стандартів на рівні національного законодавства, галузевих та колективних угод є питанням

майбутнього. Неучасть України у цих процесах відбувається через низку якостей державного управління в цій сфері, формальний характер профспілок рибалок, тимчасову окупацію Криму РФ, яка істотно ускладнила експлуатацію Україною океанічних риболовних суден.

Гусев М. И.,
*студент 5-го курса
специальности «Международные экономические отношения»
Одесского национального университета им. И.И.Мечникова*

ВЛИЯНИЕ ВАЛЮТНОГО КУРСА НА ВНЕШНЕТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ УКРАИНЫ КАК ФАКТОРА УВЕЛИЧЕНИЯ БЛАГОСОСТОЯНИЯ СТРАНЫ И ЕЕ ГРАЖДАН

В данной статье рассмотрим влияние курса гривны и девальвационных процессов на внешнеторговые отношения Украины, а именно на экспорт, импорт и сальдо внешнеторговых операций, т.к. именно эти факторы влияют на приток валютных поступлений в страну и повышают тем самым ее благосостояние, а затем и благосостояние ее граждан.

В Украине почти не производится продукция с высокой добавленной стоимостью для международного обмена из-за низкого уровня развития технологий и устаревшего оборудования на производствах. Основа экспорта – продукция с низкой добавленной стоимостью, произведенная на энергоемких предприятиях (продукция металлургической и химической промышленности).

Важно рассмотреть влияние органов государственного управления на курсообразование.

За фундаментальный курс в наибольшей степени отвечает исполнительная власть в лице правительства, реализуя экономическую политику и определяя направление развития страны. Это влияние определяется в течение длительного периода, в результате чего фундаментальный курс национальной валюты растет или снижается.